

**Státní program
environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice**

Součást implementace směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí

OBSAH

1. ÚVOD	4
2. DEFINICE A TERMINOLOGIE	5
Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO)	5
Udržitelný rozvoj	5
Informování veřejnosti	5
Ochrana životního prostředí	6
3. VÝCHODISKA	6
4. SOUČASNÝ STAV	7
Zajištění EVVO ze strany státu	7
Veřejná správa	7
Školství	7
Environmentální vzdělávání a osvěta v podnikové sféře	8
EVVO veřejnosti	8
5. OBECNÉ CÍLE A NÁSTROJE	9
5.1. Cíle	9
5.2. Nástroje	9
5.2.1. legislativní nástroje	9
5.2.2. ekonomické nástroje	10
5.2.3. institucionální nástroje.....	10
5.2.4. informační a dobrovolné nástroje	11
6. VEŘEJNÁ SPRÁVA	11
6.1. Cíle	11
6.2. Cílové skupiny	11
6.3. Aktivity	11
6.4. Úkoly	12
6.4.1. na ústřední úrovni	12
6.4.2 na regionální úrovni	12
6.4.3. na okresní úrovni	12
6.4.4. na místní úrovni I – v pověřených obecních úřadech	13
6.4.5. na místní úrovni II - doporučení pro ostatní obecní úřady	13
7. DĚTI, MLÁDEŽ, PEDAGOGIČTÍ A ODBORNÍ PRACOVNÍCI	14
7.1. Cíle	14
7.2. Oblasti	14
7.2.1. Environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže	14
Environmentální výchova dětí v předškolním věku	15
Environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže základních, středních a vyšších odborných škol	15
Environmentální vzdělávání a výchova vysokoškolských studentů	16
7.2.2. Příprava odborníků pro péči o životní prostředí a udržitelný rozvoj	16
7.2.3. Příprava učitelů a dalších pedagogických pracovníků pro environmentální vzdělávání	18
7.2.4. Výzkum a vývoj specializovaný na oblast EVVO	18
8. ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A OSVĚTA V PODNIKOVÉ SFÉŘE	19
8.1. Cíle	19

8.2. Cílové skupiny	19
8.3. Aktivity	19
8.3.1. Okruhy aktivit	20
8.3.2. Doporučené aktivity a metody	20
9. INFORMACE, OSVĚTA A PORADENSTVÍ PRO VEŘEJNOST	21
9.1. Cíle	21
9.2. Oblasti	21
9.2.1. Informace z oblasti životního prostředí a aktivity podporující zájem a povědomí o životním prostředí	21
9.2.2. Environmentální poradenství	22
9.2.3. Zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí	23
10. SHRNU TÍ - ZÁVĚRY	24
Tabulka: Přehled vzájemné spolupráce a metodických odpovědností ve vztahu k cílovým skupinám	25
11. POUŽITÉ ZKRATKY	26
12. SEZNAM PŘÍLOH	26

1. ÚVOD

Zlepšení stavu životního prostředí je jednou z nejvyšších priorit vlády České republiky v procesu přípravy ke vstupu České republiky do Evropské unie a bude jednou z nejsložitějších oblastí při přijímání ČR do Evropské unie. Vláda si je vědoma, že trvalá péče o životní prostředí úzce souvisí se stavem environmentálního vědomí a vzdělanosti obyvatel a usiluje, aby se Česká republika stala plnohodnotným partnerem splňujícím vstupní podmínky Evropské unie. Po politických změnách v roce 1989 vypracovalo MŽP ČR návrh usnesení vlády, schválené pod č. 232/1992, ke strategii státní podpory ekologické výchovy na 90. léta.

Na základě usnesení vlády č. 232/1992 dosud plní Ministerstvo životního prostředí úlohu odborného garanta environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále EVVO) a je odpovědné za koordinaci a kontrolu jeho plnění. Neméně významná úloha náleží MŠMT, protože má ve svých rukou naši budoucnost, totiž kompetence pro vzdělávání a výchovu dětí a mládeže v období školní docházky. Na ústřední úrovni jsou za jednotlivé úkoly usnesení dále odpovědná ¹ příslušná ministerstva*), na nižších úrovních řízení zabezpečují tuto úlohu příslušné články veřejné správy.

Praxe prokázala systémové nedostatky usnesení vlády č. 232/1992 pro řešení úkolů tak významného nástroje, jakým bezpochyby EVVO je, a vyvolala tlaky veřejné správy i zainteresované veřejnosti na hledání výraznější formy podpory environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Situace byla zčásti řešena zpracováním § 13 do zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, který nabyl platnosti 1. července 1998. Zákon odpovídá současným požadavkům Evropské unie (EU), neboť je plně harmonizován s příslušnou směrnicí č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí.

Podle § 13 citovaného zákona je povinno Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a dalšími ústředními orgány podporovat osvětu, výchovu a vzdělávání široké veřejnosti v oblasti ochrany životního prostředí se zvláštním zaměřením na výchovu dětí a mládeže.

Státní politika životního prostředí České republiky zdůvodňuje význam EVVO a avizuje zpracování Státního programu EVVO v České republice.

Na základě výše citovaných dokumentů lze vyžadovat zodpovědnost státu, aby definoval úkoly veřejného zájmu a systémově zabezpečil výkon státní správy v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty metodicky, institucionálně, personálně i finančními prostředky. Potřebnou základnu vytvoří Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice (dále SP EVVO ČR).

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta prolíná svým obsahem i účelem úkoly všech ministerstev a jimi řízených resortů. Při Ministerstvu životního prostředí byla proto ustavena meziresortní pracovní skupina (MPS), která zpracovala Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, a to jako nadresortní dokument, dotýkající se všech obyvatel. Meziresortní pracovní skupina EVVO při MŽP při své práci vycházela z přesvědčení, že zavedení SP EVVO ČR do života bude mít vliv na zvýšenou odpovědnost samosprávy, státní správy, podnikatelské sféry i veřejnosti k opatřením, zajišťujícím environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu, včetně využívání služeb a odborných znalostí vědeckých institucí a jejich odborníků. Při své činnosti bude státní správa podporovat a využívat také kapacity jí řízených odborných ústavů, nestátních neziskových organizací (NNO), zvláště jejich sítě center a středisek ekologické výchovy (CEV/SEV) a environmentálních poraden, činností osvětových a kulturně vzdělávacích zařízení a všech, kteří budou mít zájem na spolupráci, včetně sdělovacích prostředků (médií).

Vzdělávání patří mezi tři hlavní priority vlády při sestavování státního rozpočtu, proto je důležitá i finanční podpora programu, samozřejmě v mezích možností státního rozpočtu. Státní program EVVO ČR sice vyžaduje ekonomickou podporu realizace, ovšem vynaložené prostředky se nepochybně projeví ve významných ekonomických úsporách investic nezbytných pro nápravu poškozeného životního prostředí

¹ **Poznámka:**

*) Příslušnými ministerstvy se rozumí ministerstva, která plní úkoly SP EVVO ČR a Akčního plánu. Jsou to: MŽP, MŠMT, MV, MMR, MZe, MDS, MPO, MZ, MO, MK, MPSV, MF

i zdraví obyvatel a pravděpodobně budou mít dopad i na růst HDP. Je zaměřen na hlavní cílové skupiny, tj. na pracovníky veřejné správy, děti a mládež, podnikatelský sektor a na veřejnost a napomáhá jejich vzájemnému působení. Při propojení činností jednotlivých resortů vzniká platforma otevřené svobodné spolupráce mezi státní správou, samosprávou, veřejnoprávními institucemi, ziskovým i neziskovým sektorem, s perspektivou dosáhnout harmonického stavu v co nejbližším časovém horizontu, kdy lidé aktivně uplatňují principy (trvale) udržitelného rozvoje pro zdravý vývoj lidské populace. EVVO bude v 21. století hrát v celosvětovém měřítku stále významnější úlohu. Vznikl mezinárodní program UNESCO Vzdělání pro třetí tisíciletí, v němž environmentální vzdělávání a výchova zaujímá významnou úlohu. Státní program EVVO ČR se odvolává na několik základních dokumentů souvisejících s členstvím České republiky v OECD a se statutem České republiky jako asociované země EU.

2. DEFINICE A TERMINOLOGIE

ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVA A OSVĚTA (EVVO)

Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách. (*Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, §16*)

UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Principy (trvale) udržitelného rozvoje formulovala ministerská předsedkyně Norska G.H. Brundtlandová v roce 1987:

Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti bez ohrožování možností budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby. Je v podstatě procesem změn, ve kterém jsou využívání zdrojů, orientace vývoje technologií a transformace institucí zaměřeny na harmonické zvyšování současného i budoucího potenciálu uspokojování lidských potřeb a aspirací. (*Brundtland G.H.: Our Common Future, Oxford University Press, Oxford, 1987*)

Na principech udržitelného rozvoje je založen Pátý akční program Evropského společenství pro období 1993-2000. Cílem je např. snížení znečišťování ovzduší, minimalizace produkce odpadů a podpora jejich recyklace, podpora využívání druhotných surovin a ekonomických nástrojů politiky životního prostředí. (*Pátý akční program Evropského společenství pro období 1993-2000*) V současnosti je přijímán Šestý akční program Evropského společenství s obdobnými principy.

V českém právním řádu je (trvale) udržitelný rozvoj definován v zákonu č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů. (*Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 6*).

INFORMOVÁNÍ VEŘEJNOSTI

Směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí ukládá zajistit veřejnosti volný přístup k informacím o životním prostředí v institucích placených z veřejných prostředků. Informace o životním prostředí mají být k dispozici veřejnosti na požádání v určitém termínu. Směrnice je plně transponována do české legislativy zákonem č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, kde je definován obsah termínu informace o životním prostředí. (*Směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí*)

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí vymezuje pojmy, které do této oblasti spadají. Jsou to především informace o stavu životního prostředí a jeho složkách, o příčinách a důsledcích tohoto stavu, o připravovaných činnostech, které by mohly vést ke změně stavu životního prostředí, o správních řízeních, o ekonomických a finančních analýzách použitých v rozhodování, o mezinárodních závazcích atd.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím stanoví podmínky pro výkon zaručeného práva veřejnosti na informace v působnosti veřejné správy ve shodě s článkem 17 Listiny základních práv a svobod.

OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku. (*Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 9*)

3. VÝCHODISKA

Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice vychází z platných právních norem, vládních usnesení, novelizované Státní politiky životního prostředí, mezinárodních závazků, kterými je Česká republika vázána a z předpisů Evropské unie.

Jsou to především:

- Agenda 21, zvláště kapitola 36 (Podpora vzdělávání, veřejného povědomí a odborného školení)
- Směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí
- Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva, červen 1998)
- Agenda 2000 (Evropská komise, Náročné úkoly rozšíření)
- Politika, stav a vývoj životního prostředí České republiky (dokument OECD, duben 1999)
- Národní program přípravy České republiky na přijetí do Evropské unie (MŽP, červen 1999)
- Souhrnná koncepce resortu pro osvětu, vzdělávání, výchovu a informování veřejnosti v záležitostech životního prostředí (MŽP, Praha, červen 1999)
- Meziresortní dohoda o spolupráci v oblasti environmentální osvěty, vzdělávání a výchovy mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 8. 12. 1999
- implementace předpisů EU a dalších závazků ČR souvisejících se SP EVVO ČR:
 - Nařízení Evropské rady č. 1257/1999, o podporování rozvoje venkova prostřednictvím Evropského orientačního a záručního fondu pro zemědělství (EAGGF) – kapitola III Výcvik, článek 9, týkající se podpory odborného výcviku farmářů a pracovníků v lesním hospodářství při uplatňování praktik na ochranu životního prostředí, zachování a rozvoj krajiny, zlepšení ekologických nebo sociálních funkcí lesů,
 - Směrnice č. 91/676/EHS, k ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů – článek 4 pojednávající mj. o zpracování programů školicích a informačních opatření pro zemědělce k rozšiřování pravidel správné zemědělské praxe v zemědělství,
 - Protokol k Úmluvě o dálkovém znečištění ovzduší přesahujícím hranice států z r. 1979 o snižování acidifikace, eutrofizace a tvorby přízemního ozónu (např. Příloha IX týkající se vydání a rozšíření poradenského kodexu správné zemědělské praxe pro omezování emisí amoniaku), podepsaný ČR koncem r. 1999.
- a legislativní nástroje (viz kapitola 5.2.1.).

4. SOUČASNÝ STAV

Populace ČR není dostatečně informována o principech (trvale) udržitelného rozvoje a není ani dostatečně připravena na jejich uplatňování v praxi (vyplývá též z dokumentu Agenda 2000).

ZAJIŠTĚNÍ EVVO ZE STRANY STÁTU

Veřejná správa

Ministerstvo životního prostředí v rámci své kompetenční působnosti koordinuje spolupráci ministerstev a jiných partnerských organizací, včetně nestátních institucí, na základě usnesení vlády České republiky č. 232/1992, ke strategii státní podpory ekologické výchovy na 90. léta.

Současné potřeby EVVO jakožto významného nástroje ochrany životního prostředí nejsou ze strany veřejné správy dostatečně zabezpečeny. Ukončením některých činností státní správy v oblasti životního prostředí se pokrývají potřeby vznikající v důsledku implementace směrnic ES, nevzniká ale volná personální kapacita pro oblast EVVO.

Ministerstvo životního prostředí proto postupně vytváří podmínky směřující k systematické podpoře environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Za významný výchozí dokument můžeme považovat Souhrnnou koncepci resortu pro osvětu, vzdělávání, výchovu a informování veřejnosti v záležitostech životního prostředí. Koncepce je základním programem MŽP k zabezpečení celé oblasti environmentální osvěty, vzdělávání a výchovy.

Postupně dosahované kroky k vytvoření podmínek pro EVVO v ČR:

- podíl ČR na úkolech vztahujících se mj. i k EVVO při přípravných jednáních k Aarhuské úmluvě (MŽP),
- metodické řízení pracovníků pověřených EVVO na RŽP OkÚ (příp. i ObÚ) a pořádání pracovních seminářů (MŽP). Semináře a přímý styk s těmito pracovníky okresních úřadů jsou pro MŽP zpětnou vazbou o stavu EVVO v praxi (po zavedení reformy veřejné správy bude tento úkol zaměřen na kraje a obce),
- cílená spolupráce s odbornými ústavy řízenými veřejnou správou (příslušná ministerstva),
- činnost resortního týmu environmentálního vzdělávání a výchovy při MŠMT,
- resortní výběrová řízení o dotace pro občanská sdružení s tématy EVVO (MŽP, MŠMT, MMR, MZe, MK, MZ a některá další ministerstva, magistráty měst a okresní úřady),
- podpora určitých významných mezinárodních environmentálně vzdělávacích projektů (MŽP, MŠMT, MMR, MZe, MZ),
- zpracování, vydání a využívání rešerše o zabezpečení environmentální osvěty, vzdělávání a výchovy v různých zemích světa, především v zemích Evropské unie (MŽP),
- činnost ustavené meziresortní pracovní skupiny ke zpracování Státního programu EVVO ČR při MŽP a spolupráce mezi ministerstvy a jimi řízenými resorty,
- spolupráce s NNO, zaměřenými na činnosti v EVVO, především se Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina a Centry ekologické výchovy Českého svazu ochránců přírody (ČSOP).

Školství

Do českých škol se výchova k ochraně přírody a poté širěji pojatá výchova k péči o životní prostředí prosazovala pod vlivem světových událostí od sedmdesátých let. V osmdesátých letech se ujalo označení ekologická výchova zdůrazňující uplatňování ekologických aspektů ve vzdělávání. V totalitním období byl rozpracováván systém ekologické výchovy v řadě projektů mj. pro UNESCO, avšak výsledky nebyly v ČR využity v praxi.

V současné době jsou požadavky na environmentální vzdělávání zahrnuty v obecné rovině do většiny základních pedagogických dokumentů a ovlivnily i tvorbu učebnic některých předmětů, zejména přírodovědy, vlastivědy, přírodopisu, zeměpisu a občanské výchovy. Nověji užívaný pojem “udržitelný rozvoj” pronikl do pedagogických dokumentů a učebnic jen částečně. Problémem zůstává propojení rozptýlených poznatků a utváření integrovaného pohledu na problematiku.

MŠMT koordinuje programy výzkumu a vývoje financované z rozpočtové kapitoly MŠMT. Koordinuje mezinárodní spolupráci ve výzkumných a vzdělávacích programech společně s příslušnými ministerstvy v souladu s Národní politikou výzkumu a vývoje a zabezpečuje i rozvoj metod vzdělávání a výchovy.

Významnou roli při prosazování environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty do škol všech stupňů hrají NNO a jejich specializovaná zařízení (centra a střediska ekologické výchovy). Jsou zčásti podporována ministerstvy životního prostředí a školství, mládeže a tělovýchovy, ale není doceněna možnost zahrnutí a využívání center a středisek ekologické výchovy (CEV/SEV) jejich výukových programů pro školy, školních ekologických projektů apod.

Doporučení konference států OECD “Environmentální vzdělávání na cestě k udržitelnému rozvoji” organizovaná prostřednictvím ENSI (Environment and School Initiatives) v roce 1998 v Linci předpokládá jednak podporu státních orgánů, jednak zdůrazňuje všestrannou iniciativu a samostatnost škol a jejich vzájemnou spolupráci v této oblasti.

Klíčovým a limitujícím problémem environmentálního vzdělávání a výchovy je nedostačující připravenost většiny pedagogických pracovníků. Jen zřídka se objevují kurzy a semináře zahrnující nejen studium ekologie či životního prostředí, ale i didaktiku environmentálního vzdělávání a výchovy. Tento stav se významně odlišuje od stavu v některých jiných evropských zemích.

ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A OSVĚTA V PODNIKOVÉ SFÉŘE

Podniková sféra je jedním z rozhodujících spolutvůrců stavu životního prostředí a v nedávné minulosti se zásadním způsobem podílela na jeho podstatném zlepšení v rozsahu a v termínech, které nemají v Evropě obdoby. Významnou úlohu sehrála ministerstva životního prostředí a průmyslu a obchodu a jejich vzájemná spolupráce. Investice podnikové sféry do ochrany životního prostředí, které byly vyvolány novou environmentální legislativou z počátku 90. let, převyšovaly veřejné investice, jejichž podíl postupně klesal.

V tomto období se také ve velmi vysoké míře prosadilo právní povědomí o nutnosti ochrany životního prostředí. Svou zásluhu mají i komerční osvětové a vzdělávací aktivity a informační činnost konzultantů a dodavatelů environmentálních technologií, kteří uchopili téma ochrany životního prostředí jako svou podnikatelskou příležitost. Pozitivní roli přitom sehrála různá sdružení orientovaná na problematiku vztahů podnikání k životnímu prostředí, zaváděním nových standardů, pomocí podnikům a publikováním a propagací výsledků pilotních projektů. Také mezinárodní programy (zejména PHARE a USAID) zvýšily povědomí o možnostech pozitivních environmentálních vazeb průmyslu a společnosti. Byla provedena řada odborných školení konzultantů, malých i středních firem v ochraně životního prostředí, byly rekvafikovány a doškoleny větší počty osob než ve státní sféře a některé prosperující podniky již dnes přecházejí na systém evropských standardů.

EVVO VEŘEJNOSTI

Na environmentální osvětě veřejnosti se podílejí instituce státní správy v oblasti životního prostředí (MŽP, okresní úřady, správy NP a CHKO) a některé další instituce, např. vysoké školy, odborné vědecké ústavy, zdravotnická nebo osvětová a kulturně vzdělávací zařízení a další. Významnou roli také hrají nestátní neziskové organizace, především občanská sdružení nebo specializované profesní svazy a společnosti a jejich environmentální, zemědělská nebo zdravotnická poradenská zařízení. Na osvětě veřejnosti pracovaly a účinně pracují i specializované firmy v ochraně životního prostředí (v oblasti odpadového hospodářství, energetice atp.) Velký důraz je v současné době kladen na zapojování veřejnosti do rozhodování v záležitostech životního prostředí a komunitní spolupráci a na vzdělávací programy zaměřené na zdravý životní styl.

Knihovny, muzea, hvězdárny a planetária, kulturní domy, zoologické a botanické zahrady, turistická aj. osvětová, kulturní a informační zařízení patří mezi významné integrální prvky infrastruktury vzdělávání s primární rolí v oblasti celoživotního vzdělávání a sebevzdělávání. V materiálním, technickém, finančním i personálním vybavení jsou značné rozdíly a nedostačují plnohodnotnému zabezpečení úkolů, zejména na okresní a nižších úrovních.

Občanská sdružení specializovaná přímo na EVVO, případně orientovaná na ochranu životního prostředí nebo ochranu přírody, zajišťují věcně i finančně údržbu a provoz vlastních nebo pronajatých objektů a zařízení. Neexistence investičních prostředků má ve většině případů za následek trvalé postupné narůstání problémů. Současné majetkoprávní vztahy komplikují získávání investičních prostředků na modernizaci, údržbu a provoz těchto zařízení také z nestátních zdrojů. Sdružení jsou nucena opticky zdvojit prostředky a z ušetřených peněz hradit vlastní provoz.

Veřejné sdělovací prostředky se environmentální osvětě věnují nedostatečně, a to i ve veřejnoprávních institucích. Tato situace, vzniklá nejen vinou novinářů, se podílí na nízkém a deformovaném environmentálním povědomí celé populace.

5. OBECNÉ CÍLE A NÁSTROJE

Strategickým cílem SP EVVO ČR je praktické uplatňování principů (trvale) udržitelného rozvoje v celé výchovně vzdělávací struktuře společnosti.

5.1. CÍLE

Vybudovat komplexní fungující systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, který se pozitivně projeví v šetrnějším přístupu společnosti k životnímu prostředí, a v důsledku toho také snížením nutných nákladů na životní prostředí a zapojení veřejnosti do řešení a odstraňování problémů životního prostředí.

- Zabezpečit odpovědnost za realizaci EVVO ve státní správě na všech úrovních řízení a ve všech resortech.
- Zabezpečit systematickou a komplexní implementaci environmentálních aspektů do vzdělávacích programů na všech úrovních školství, včetně vysokých škol.
- Vytvářet efektivní regionální systémy EVVO a vyhodnocovat jejich účinnost.
- Podporovat místní správy v jejich výchovně vzdělávacích a osvětových aktivitách na poli životního prostředí a (trvale) udržitelného rozvoje.
- Podporovat environmentální programy rekvalifikace zaměstnanců i nezaměstnaných.
- Podporovat vytváření nových pracovních příležitostí v oblasti životního prostředí.
- Podporovat environmentálně zaměřené programy ke zvyšování a rozšiřování kvalifikace apod.
- Podporovat a motivovat environmentálně vzdělávací a osvětové aktivity a trendy v podnikové sféře.
- Zajistit přístupnost informací a poradenství o životním prostředí pro širokou veřejnost a možnost účasti na rozhodování v záležitostech životního prostředí.
- Podporovat a motivovat spolupráci odborných institucí a dalších subjektů při realizaci EVVO.
- Podporovat výzkum a vývoj v oblasti EVVO.
- Zajistit potřebné finanční prostředky v rozpočtech veřejné správy na všech úrovních nejméně ve výši 0,05 % HDP České republiky.

5.2. NÁSTROJE

5.2.1. legislativní nástroje

- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí,
- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,

- zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA),
- zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí,
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím,
- zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákony a související právní normy uvedené v příloze č. 2,
- usnesení vlády ke SP EVVO ČR a související příloha - Akční plán SP EVVO ČR

5.2.2. ekonomické nástroje

- Finanční prostředky nezbytné pro zabezpečení SP EVVO a ekonomické stimulatory (např. změny v daních, odvody, poplatky, pokuty atd.)
 - vnitřní zdroje
 - v rámci vlastních rozpočtů resortů,
 - racionalizační opatření resortů,
 - státní fondy;
 - mimořádné zdroje
 - v rámci návrhu státního rozpočtu;
 - fiskální politika státu
 - navodit podmínky stimulace podnikové sféry,
 - ekologická daňová reforma;
 - zahraniční zdroje
 - probíhající programy,
 - iniciace nových programů.
- Další finanční zdroje na regionální, okresní a místní úrovni
 - slučování prostředků z různých zdrojů
 - jiné zdroje (české i zahraniční)
 - vyhledávání sponzorů,
 - využívání prostředků nadací,
 - aj.

5.2.3. institucionální nástroje

- Státní i veřejné
 - meziresortní pracovní skupina - konzultační orgán při MŽP,
 - síť pracovníků ministerstev zodpovědných za EVVO,
 - školy všech úrovní a typů,
 - resortní pracovní skupiny (MŠMT a další),
 - síť pracovníků EVVO regionálních resortních center,
 - organizace řízené ministerstvy a veřejnou správou,
 - centrální vzdělávací institut pro veřejnou správu s úkoly zahrnutými do SP EVVO ČR a Akčního plánu,
 - informační střediska pro veřejnost, knihovny a videotéky,
 - síť center a středisek ekologické výchovy (CEV/SEV) a ostatních nestátních neziskových organizací aktivních v EVVO,
 - zooparky, stanice pro handicapované živočichy, botanické zahrady a biologické stanice,
 - informační, návštěvnická a vzdělávací centra NP a CHKO,
 - střediska volného času (SVČ) a domy dětí a mládeže (DDM), knihovny, muzea, hvězdárny a planetária, ekologické farmy přístupné veřejnosti (včetně možnosti pobytu) aj. osvětová a kulturně vzdělávací zařízení aplikující v praxi EVVO,
 - regionální a místní systémy EVVO v úzké spolupráci pracovníků krajských / okresních úřadů pověřených odpovědností za EVVO s místně příslušnými orgány vykonávajícími státní správu, s NNO a s obecními informačními středisky pro veřejnost, školami a dalšími partnery činnými v EVVO.
- Provoz jiných speciálních zařízení

- organizace provozující telefonické nebo korespondenční environmentální poradenství (včetně Internetu),
- organizace provozující servery a portály s metainformační náplní na WWW, včetně statistických údajů,
- specializovaná knihkupectví a knihovny zaměřené na environmentální literaturu,
- turistická aj. informační zařízení,
- některá církevní zařízení.

5.2.4. informační a dobrovolné nástroje

- výroční zprávy podniků, institucí, NNO atp.,
- dobrovolné dohody, dobrovolné aktivity (environmentální audit, program ekologicky šetrný výrobek apod.),
- charty, kodexy (např. Kodex správné zemědělské praxe),
- veřejné sdělovací prostředky,
- informační systémy veřejné správy (IS VS),
- www a wap stránky,
- kampaně.

6. VEŘEJNÁ SPRÁVA

6.1. Cíle

- Zabezpečit odpovídající vzdělanost a informovanost zaměstnanců všech resortů a všech stupňů veřejné správy v problematice životního prostředí.
- Zabezpečit ekologicky šetrné chování a postoje zaměstnanců veřejné správy během pracovního procesu, zabezpečit provoz úřadů šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje, tzn. např. racionálně užívat energie, vodu, šetřit kancelářskými potřebami, používat recyklované výrobky a další. V případě starých budov zavádět potřebná opatření při rekonstrukcích a opravách.
- Zabezpečit systematické a účinné informování, zapojování a aktivní ovlivňování veřejnosti směřující k ekologicky šetrnému chování.
- Zajistit otevřenou spolupráci veřejné správy s dalšími subjekty, které zabezpečují nebo mají vliv na EVVO.
- Zabezpečit spolupráci se zahraničními partnery.

6.2. Cílové skupiny

- zaměstnanci ústředních orgánů a jimi přímo řízených organizací,
- zaměstnanci krajských orgánů a jimi přímo řízených organizací,
- zaměstnanci okresních úřadů a jimi přímo řízených organizací,
- zaměstnanci obcí a jimi řízených organizací,
- členové volených zastupitelstev na všech úrovních.

6.3. Aktivity

- Vzdělávací systém

Vytvářet diferencované modelové vzdělávací programy - pro různé profesní skupiny zaměstnanců, pro jednotlivé cílové skupiny veřejné správy.

Aktualizovat programy podle reálného stavu životního prostředí. Vést databanku vzdělávacích programů včetně informací o kvalifikaci lektorů.

Stanovovat prioritní úkoly ochrany životního prostředí a informuje o nich vhodnou formou ostatní ministerstva.

Příslušná ministerstva zabezpečí rozpracování modelových vzdělávacích programů pro svůj resort a zajistí environmentální vzdělávání svých zaměstnanců.

- Zabezpečit provoz svých úřadů šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje (ekologicky šetrný provoz budov, motivování pracovníků k ekologicky šetrnému chování, zavádění ekomanagementu a ekoauditu, ekologicky šetrné postupy).
- Na jednotlivých úrovních vytvářet systém EVVO – ústřední, regionální, okresní, místní, zabezpečující koncepční provázanost SP EVVO ČR.

6.4. Úkoly

6.4.1. na ústřední úrovni

Ve všech příslušných ministerstvech a jimi řízených resortech

- zabezpečit vzdělávání zaměstnanců dle modelových vzdělávacích programů,
- zabezpečit doškolování zaměstnanců a průběžné informování pracovníků dle aktuálních problémů životního prostředí,
- zabezpečit v přímo řízených organizacích vzdělávání zaměstnanců,
- zabezpečit koordinaci a řízení vzdělávání pracovníků ve veřejné správě a aktualizaci vzdělávacích programů prostřednictvím centrálního vzdělávacího institutu,
- podporovat výzkum specializovaný na oblasti EVVO a jeho aplikaci v praxi,
- zabezpečit komunikaci s veřejností a její osvětu (s důrazem na zpětnou vazbu),
- podporovat zapojování veřejnosti do řešení problémů životního prostředí,
- zabezpečit legislativní, metodickou a dotační podporu i vytváření nových možností podpory projektů EVVO předkládaných nestátními neziskovými organizacemi,
- koordinovat zabezpečení EVVO v přímo řízených organizacích,
- zabezpečit provoz úřadů včetně řízených organizací šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje,
- zabezpečit koordinaci se zahraničními a mezinárodními programy EVVO.

6.4.2. na regionální úrovni

- zpracovat regionální koncepci EVVO,
- vytvořit regionální efektivní systém EVVO, spolupracovat s jednotlivými subjekty EVVO (školská zařízení, nestátní neziskové organizace, CEV/SEV, regionální rozvojové agentury aj.),
- podporovat procesy místních Agend 21 v rámci regionu, zajistit přenos zkušeností z jiných regionů a ze zahraničí,
- vytvořit stálou koordinační skupinu pro EVVO (zástupci různých sektorů a resortů na regionální úrovni),
- zabezpečit vzdělávání zaměstnanců regionálního úřadu a ostatních profesionálů i dobrovolníků v síti EVVO,
- seznamovat zastupitele se vzdělávacími programy o životním prostředí,
- zpracovat regionální programy pro EVVO a využívat celostátních a mezinárodních programů (EU, příhraniční spolupráce, jiné), získávat alternativní finanční zdroje podle možností,
- zabezpečit komunikaci s veřejností a její informovanost s důrazem na zpětnou vazbu,
- podporovat zapojování veřejnosti do řešení problémů životního prostředí,
- spolupracovat s ostatními úrovněmi veřejné správy, zajistit přenos zkušeností a informací,
- metodicky vést nižší úroveň veřejné správy (okresy, obce), poskytovat informace z mezinárodní a národní úrovně, zpracovávat metodické a informační materiály pro nižší stupně veřejné správy a spolupracující subjekty,
- zajišťovat spolupráci se zahraničními partnery,
- zabezpečit provoz úřadů včetně podřízených organizací šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje.

6.4.3. na okresní úrovni

- zpracovat koncepci EVVO,
- vytvořit okresní systém EVVO, spolupracovat s jednotlivými subjekty EVVO (CEV/SEV, školská zařízení, občanská sdružení aj.),
- podporovat procesy místních Agend 21 v rámci okresu, zajišťovat přenos zkušeností z jiných okresů, regionů a mezi obcemi okresu,
- vytvořit stálé koordinační skupiny pro EVVO (zástupci různých sektorů a resortů na okresní úrovni),
- zabezpečit vzdělávání zaměstnanců okresního úřadu a ostatních profesionálů i dobrovolníků v síti EVVO,
- využívat mezinárodních, celostátních a regionálních programů, získávat alternativní finanční zdroje podle možností,
- zabezpečit komunikaci s veřejností a její informovanost s důrazem na zpětnou vazbu,
- podporovat zapojování veřejnosti do řešení problémů životního prostředí,
- spolupracovat s ostatními úrovněmi veřejné správy, zajistit přenos zkušeností a informací,
- metodicky vést obce a spolupracující subjekty, poskytovat informace z mezinárodní, národní a regionální úrovně, zpracovávat metodické materiály,
- zabezpečit provoz úřadů včetně podřízených organizací šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje,
- zabezpečit spolupráci se zahraničními partnery.

6.4.4. na místní úrovni I – v pověřených obecních úřadech

- vytvořit koncepci EVVO v obci, iniciovat její začlenění do politického programu rady obce, zabezpečit její pravidelnou aktualizaci,
- vytvořit poradní orgán (pracovní skupiny) pro spolupráci při realizaci Státního programu EVVO v obci,
- zabezpečit doškolení pracovníků pro EVVO v obecním úřadě a místních institucích, zabývajících se EVVO,
- zabezpečit aktivní spolupráci mezi státní správou, samosprávou, nestátními organizacemi a institucemi včetně podnikatelských subjektů při řešení problémů životního prostředí obce,
- zabezpečit kontakty s okresní, resp. krajskou úrovní, výměnu zkušeností a informací,
- vytvořit místní funkční systém EVVO,
- podporovat místní nestátní neziskové organizace zabývající se EVVO a jejich projekty podle platné legislativy,
- hledat lokální zdroje pro financování EVVO,
- spolupracovat se školami v obci, poskytovat informace, podporovat školní projekty a zapojovat školy do řešení obecních projektů na zlepšení životního prostředí,
- iniciovat a koordinovat proces místní Agendy 21,
- podporovat zapojování veřejnosti do řešení problémů životního prostředí
- zabezpečit provoz úřadů včetně řízených organizací šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje.

6.4.5. na místní úrovni II - doporučení pro ostatní obecní úřady

- zabezpečit osvětu občanů v otázkách životního prostředí s cílem povzbudit jejich chování příznivé k životnímu prostředí,
- zabezpečit vzdělávání zastupitelů v otázkách životního prostředí s důrazem na principy (trvale) udržitelného rozvoje,
- důsledně uplatňovat principy (trvale) udržitelného rozvoje při plánování i realizaci činností v obci,
- podporovat zapojování veřejnosti do řešení problémů životního prostředí,
- začlenit EVVO do rozvojového programu obce,
- zpracovat vlastní akční plán EVVO,
- využívat metodických a informačních zdrojů EVVO na vyšších úrovních veřejné správy a spolupracovat s dalšími sektory a organizacemi a institucemi (CEV/SEV, školy, podniky a další),
- podporovat místní aktivity EVVO v neziskových organizacích,

- podporovat projekty typu Zdravé město, Program obnovy venkova, Program péče o krajinu a další zaměřené na zlepšení kvality života a životního prostředí v obci,
- umožnit profesní vzdělávání pracovníků EVVO,
- stanovit osobu zodpovědnou za EVVO.

7. DĚTI , MLÁDEŽ , PEDAGOGIČTÍ A ODBORNÍ PRACOVNÍCI

7.1. Cíle

Základním cílem environmentálního vzdělávání a výchovy další generace je naučit ji žít podle principů (trvale) udržitelného rozvoje.

To znamená

- vytvořit dětem a mládeži základní podmínky pro získávání dovedností a znalostí o zákonitostech biosféry, o vztazích člověka a prostředí, o vývoji a problémech současné civilizace i o možnostech a způsobech jejich řešení,
- zdůrazňovat souvislosti mezi poznatky a domýšlet možné důsledky jednání a chování a programově utvářet postoje k osobní odpovědnosti za stav životního prostředí,
- pěstovat dovednosti a návyky žádoucího jednání a chování v přírodním prostředí,
- působit na utváření názorů, postojů, hierarchii životních hodnot, životní styl, na pochopení kvality života,
- rozvíjet úctu a cit k živé i neživé přírodě a jedinečnosti života na Zemi,
- motivovat k aktivnímu zapojení do péče o životní prostředí.

V profesní přípravě

- v různých pracovních činnostech respektovat a tvořivě rozvíjet přístupy pro (trvale) udržitelný rozvoj,
- připravovat specialisty zaměřené na péči o životní prostředí, na EVVO a vést je k hledání cest a prosazování (trvale) udržitelného rozvoje.

Environmentální vzdělávání a výchova musí být nedílnou součástí všeobecného vzdělávání i odborné přípravy v celém školském systému. Zároveň a ve vzájemných návaznostech musí být zabezpečen rozvoj i v celé mimoškolní oblasti. Představuje dlouhodobý proces, který je součástí celoživotního vzdělávání. Rozhodující význam mají ti, kteří EVVO realizují, tj. učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci, vychovatelé, pečovatelé, sociální pracovníci, lékaři, zdravotníci, NNO a další.

7.2. Oblasti

Oblast je rozdělena na čtyři základní témata. Každé téma se zabývá jinými cílovými skupinami.

7.2.1. Environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže

- Environmentální výchova dětí v předškolním věku
- Environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže základních, středních a vyšších odborných škol
- EV vysokoškolských studentů

7.2.2. Příprava odborníků pro péči o životní prostředí a udržitelný rozvoj

- Příprava odborníků ve středních školách a ve vyšších odborných školách
- Příprava vysokoškolských odborníků

7.2.3. Příprava učitelů a dalších pedagogických pracovníků pro environmentální vzdělávání

7.2.4. Výzkum a vývoj specializovaný na oblast EVVO

7.2.1. Environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže

Je třeba zdůraznit, že EVVO dětí a mládeže lze účinně ovlivňovat také převážnou část dospělé populace, zejména pokud se týká základních občanských postojů k prostředí a úcty k životu.

□ **Environmentální výchova dětí v předškolním věku**

*Výchova dětí předškolního věku je především úkolem **rodiny**. Významně je rozvoj ovlivňován také kvalitou prostředí, v němž vyrůstá, působením dětské literatury, rozhlasového a televizního vysílání, některými osvětovými a kulturně vzdělávacími zařízeními, centry a středisky ekologické výchovy atd.*

Resort školství bude environmentální vzdělávání a výchovu v období předškolního věku ovlivňovat přímo prostřednictvím výchovy dětí v mateřských školách a doporučením spolupráce mateřských škol s výše uvedenými subjekty. Cíle a úkoly budou převážně delegovány na nižší stupně řízení v souvislosti s převodem kompetencí v rámci veřejné správy. Ovlivnění rodiny a malých dětí (0- 4) může včasnou výchovou zajistit MZ z hlediska prenatální péče. MPSV může ovlivnit úroveň výchovy v rodině v rámci svých sociálních programů.

Cíle

Prispět k vytvoření pozitivních vztahů dětí k prostředí, zejména k přírodě a zprostředkovat vytváření dovedností a návyků správného jednání v prostředí. Zajistit práva dítěte na jeho optimální rozvoj v rodinách.

Cílové skupiny

- děti v mateřských školách,
- děti předškolního věku (obecně),
- rodina.

Dílčí úkoly

- začleňovat aspekty environmentálního vzdělávání a výchovy do všech výchovných metod a forem,
- využívat prenatálního a postnatálního poradenství a sociální sítě k ovlivnění rodin,
- využívat prostředí mateřských škol ke spolupráci s rodinami, vytvářet návyky zdravého životního stylu,
- zdůraznit přímé poznávání okolního prostředí, kontakty dětí mezi sebou a s živou přírodou a vytváření kladného vztahu k přírodnímu prostředí,
- využívat programy center a středisek ekologické výchovy,
- využívat nabídek osvětových a kulturně vzdělávacích institucí, zaměřených na environmentálně laděné programy.

□ **Environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže základních, středních a vyšších odborných škol**

Děti a mládež navštěvující základní školy, střední školy a vyšší odborné školy, ovlivňuje velmi významně nejen škola, ale i mnohá mimoškolní zařízení, v nichž resort školství může environmentální vzdělávání a výchovu ovlivňovat jen nepřímo.

Cíle

Poskytovat všem dětem a mladým lidem v průběhu vzdělávání

- znalosti, dovednosti a návyky potřebné pro ochranu životního prostředí a pochopení principů (trvale) udržitelného rozvoje,
- podmínky pro integraci znalostí zejména uplatňováním praktické metody výuky,
- strukturací učiva a různými aktivitami ovlivňovat způsob myšlení, rozvíjení samostatnosti a tvořivosti, kontakty s okolím i s odbornou praxí a celkový vývoj osobnosti ve smyslu (trvale) udržitelného rozvoje,
- podporovat spolupráci škol s mimoškolní oblastí – s rodinou, s obcí (veřejnou správou), s podniky (důležité zejména u odborných škol), podporovat aktivní péči o životní prostředí, spolupráci s mimoškolními pracovišti environmentálního vzdělávání a výchovy, s NNO, s osvětovými a kulturně vzdělávacími zařízeními, se sdělovacími prostředky.

Cílové skupiny

- žáci základních škol,
- studenti středních odborných škol,
- studenti vyšších odborných škol.

Dílčí úkoly

- informovat učitele a vedoucí pedagogické pracovníky o významu, pojetí a řešení environmentálního vzdělávání a výchovy,
- připravovat relevantní učební dokumenty, metodické náměty a doporučení a učební prostředky (pomůcky),
- podporovat systematické environmentální vzdělávání a výchovu u všech druhů a typů základních, středních a vyšších odborných škol včetně organizačního zajištění,
- zkušenosti ze škol orientovaných na životní prostředí rozšiřovat do celé sítě ostatních škol,
- ovlivňovat prostředí škol, jejich okolí a zabezpečit provoz škol šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje,
- v oblasti ochrany životního prostředí rozvíjet vzájemnou spolupráci škol a jejich spolupráci s mimoškolními zařízeními,
- zvyšovat kvalifikaci učitelů a ostatních pedagogických pracovníků pro environmentální vzdělávání a výchovu,
- zdůrazňovat přímé poznávání prostředí a kontakty s živou přírodou,
- rozšířit využití programů a projektů CEV/SEV, NNO a jiných státních i nestátních subjektů činných v EVVO pro školní i mimoškolní EVVO a vyhlášovat programy k podpoře takové spolupráce.

□ **Environmentální vzdělávání a výchova vysokoškolských studentů**

Vysoké školy jako samostatné subjekty řeší výchovu k ochraně životního prostředí podle vlastní úvahy, ale budou pro ně zpracována určitá doporučení týkající se obsahu, metod, postupů a forem. Aspekt (trvale) udržitelného rozvoje v nich bude prosazován v souvislosti s akreditačním řízením pro jednotlivé studijní programy.

Cíle

Připravovat vysokoškolské odborníky

- s pochopením a citem pro základní principy péče o životní prostředí a (trvale) udržitelný rozvoj,
- schopné aplikovat a tvořivě rozvíjet environmentální aspekty ve své odbornosti,
- schopné týmové spolupráce a vzájemné komunikace,
- schopné podávat informace a podchycovat zájem o principy (trvale) udržitelného rozvoje u ostatních lidí.

Cílové skupiny

studující všech typů vysokých škol,
studující ve všech typech postgraduálního studia.

Dílčí úkoly

ve všech studijních oborech

- zajistit obecné informace týkající se (trvale) udržitelného rozvoje, komplexního pojetí environmentální problematiky a propojení ekonomických, legislativně právních i sociálních nástrojů v zájmu udržitelného rozvoje,
- zajistit oborově odborné znalosti a dovednosti zaměřené k propojení environmentálních aspektů do získávané odborné vysokoškolské kvalifikace,
- rozvíjet schopnosti samostatných přístupů k environmentální problematice,
- podporovat řešení a náležité ohodnocení environmentálního vzdělávání a výchovy v kreditním systému, při zkouškách a v diplomových pracích, podporovat alternativní a mezioborová studia,
- motivovat zvyšování kvalifikace vysokoškolských pedagogů po obsahové i metodické stránce.

7.2.2. Příprava odborníků pro péči o životní prostředí a udržitelný rozvoj

□ **Příprava odborníků ve středních školách a ve vyšších odborných školách**

Cíle

- připravit středoškolské odborníky k účasti na řešení různých dílčích environmentálních problémů ve veřejné správě, pro ochranu přírody, EVVO a jiná zaměření podle požadavků praxe,
- zajistit postupnou inovaci a zvyšování kvalifikace získané pregraduálním studiem,
- zajistit podmínky pro změny původního zaměření podle potřeb praxe pro péči o životní prostředí,
- podle požadavků praxe připravovat a podporovat rekvalifikační studia zaměřená k problematice životního prostředí, zejména v regionech s nižší zaměstnaností.

Cílové skupiny

- studující ve středních školách zaměřených k péči o životní prostředí,
- studující ve vyšších odborných školách zaměřených k péči o životní prostředí,
- studující v různých formách dalšího vzdělávání a rekvalifikace odborníků pro péči o životní prostředí.

Dílčí úkoly

- vycházet z požadavků spojených se vstupem ČR do EU i z požadavků praxe, akceptovat priority kladené v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje a možnosti uplatnění středoškolských odborníků na trhu práce,
- respektovat rovnováhu mezi všeobecným a oborově specifickým odborným vzděláváním pro péči o životní prostředí,
- zvyšovat kvalitu přípravy i dalšího vzdělávání o životním prostředí, především
 - navazovat kontakty s příslušnými vysokými školami, výměnou zkušeností a spoluprací mezi středními školami a vyššími odbornými školami, s praxí a s odbornými organizacemi,
 - podporovat školní projekty zdůrazňující samostatný přístup studentů k řešení vybraných úkolů, zejména ve vztahu k regionu,
 - vydávat odbornou literaturu, učební pomůcky a zajišťovat dostupné informační zdroje ke stále inovaci znalostí,
 - vyžadovat zvyšování odborné a metodické úrovně pedagogů.

□ Příprava vysokoškolských odborníků

Cíle

Připravit

- komplexně zaměřené odborníky pro péči o životní prostředí a rozvíjení teorie a strategie (trvale) udržitelného rozvoje,
- odborníky specialisty pro ochranu životního prostředí,
- v pregraduální i postgraduální úrovni studia se systematicky věnovat společenskovedním, právním, zdravotním, technickým, ekonomickým i politickým rozměrům trvalé udržitelnosti,
- zajistit soustavu dalšího vzdělávání vysokoškolských odborníků v environmentální problematice,
- zařazovat do vědeckých a výzkumných programů práce mezioborového charakteru péči o životní prostředí,
- orientovat přípravu odborníků na potřeby praxe a s ohledem na standardy v zemích EU.

Cílové skupiny

- vysokoškolští studenti speciálních studijních oborů zaměřených k problematice životního prostředí,
- studující v různých formách dalšího vzdělávání a rekvalifikace vysokoškolských odborníků pro péči o životní prostředí.

Dílčí úkoly

- vycházet z potřeb praxe a z možností uplatnění vysokoškolských odborníků na trhu práce,
- zajišťovat vztahy mezi výukou a rozvojem vědy a výzkumu péče o životní prostředí, stálou inovaci poznatků, aktivizující pedagogické přístupy,
- podporovat vydávání odborných materiálů, organizování pracovních dílen, seminářů, konferencí, rozšiřování informací zaměřených k problematice (trvale) udržitelného rozvoje,

- podněcovat růst odborné a pedagogické úrovně vysokoškolských pedagogů připravujících odborníky pro životní prostředí (stáže, studijní pobyty apod.),
- popularizovat výsledky odborné práce.

7.2.3. Příprava učitelů a dalších pedagogických pracovníků pro environmentální vzdělávání

Rozhodující význam pro realizaci environmentálního vzdělávání všech typů škol i mimoškolních zařízení mají učitelé a další pedagogičtí pracovníci ve všech příslušných resortech, v NNO a v ziskovém sektoru.

Cíl

Začlenit kvalitní přípravu v environmentální tematice při vzdělávání všech pedagogických pracovníků (pro školní i mimoškolní oblast).

Cílové skupiny

- studenti připravující se pro povolání učitele,
- učitelé mateřských, základních a středních škol a vyšších odborných škol,
- pedagogičtí pracovníci připravující učitele pro environmentální vzdělávání a výchovu,
- pedagogičtí pracovníci v mimoškolní výchově,
- řídicí pracovníci ve školství.

Dílčí úkoly

V pregraduální přípravě

- věnovat zvláštní pozornost uplatňování integračních (tj. mezipředmětových) přístupů v environmentálním vzdělávání s ohledem na odborné zaměření pedagoga,
- umožnit získání manažerských znalostí a schopností plánování i koordinace environmentálního vzdělávání v rámci školy,
- připravit pedagogy pro všestranné uplatňování environmentální výchovy a principů (trvale) udržitelného rozvoje na úrovni školy a pro spolupráci s mimoškolní oblastí.

V oblasti dalšího vzdělávání

- průběžně poskytovat nové environmentální informace,
- průběžně nabízet nové formy a metody práce i didaktické postupy použitelné v environmentálním vzdělávání a výchově,
- umožňovat učitelům a dalším pedagogickým pracovníkům výměnu zkušeností v rámci České republiky i se zahraničím,
- vytvořit systém celoživotního vzdělávání učitelů a dalších pedagogických pracovníků, který formou otevřené nabídky umožní především učitelům různých specializací průběžně se seznamovat s principy (trvale) udržitelného rozvoje a s ochranou životního prostředí.

7.2.4. Výzkum a vývoj specializovaný na EVVO

V souladu s environmentálními aspekty Národní politiky výzkumu a vývoje v ČR vytvářet vzdělávací, výchovné a osvětové programy, doplňované o nejnovější poznatky tuzemského i zahraničního výzkumu a vývoje v ochraně a tvorbě životního prostředí.

Cíle

Zvyšovat úroveň environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ve vzdělávacích a osvětových programech, v postupech a pomůckách pro vzdělávání a osvětu uplatňovat výsledky výzkumu a vývoje v ochraně a tvorbě životního prostředí.

Cílové skupiny

- výzkumní pracovníci a výzkumná pracoviště zabývající se výzkumem a vývojem vzdělávacích, výchovných a osvětových postupů,
- pedagogičtí pracovníci připravující učitele pro environmentální vzdělávání a výchovu,
- metodici environmentální osvěty,
- navrhovatelé (autoři) příslušných vzdělávacích a osvětových programů, učebnic a dalších pomůcek.

Dílčí úkoly

- Ve zdokonalování vzdělávacích, výchovných a osvětových metod a postupů
 - specifický výzkum a vývoj vzdělávacích, výchovných a osvětových postupů v EVVO.
- V aplikaci nových poznatků výzkumu a vývoje o životním prostředí do příslušných vzdělávacích a osvětových programů a aktivit
 - zvýšit dostupnost informací o výsledcích výzkumu a vývoje v oblasti ochrany a tvorby životního prostředí podporovaných ze státního rozpočtu ČR i v zahraničí,
 - zainteresovat navrhovatele (autory) vzdělávacích a osvětových programů a dalších pomůcek na aplikaci nových poznatků výzkumu a vývoje.

8. ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A OSVĚTA V PODNIKOVÉ SFÉŘE

Specifické postavení v systému státem usměrňovaného environmentálního vzdělávání a osvěty mají cílové skupiny v podnikové sféře. Základním rozdílem mezi ostatními sférami působení EVVO a podnikovou sférou je nutnost nenarušovat konkurenční prostředí přímými státem podporovanými aktivitami.

Pro cílené ovlivnění podnikové sféry je třeba položit důraz na podporu motivace, nepřímé ovlivňování, odstupňované informační, osvětové a propagační aktivity a na vytváření podmínek pro dobrovolné aktivity environmentálního vzdělávání a osvěty různých subjektů pro podnikovou sféru.

8.1. Cíle

Vzhledem k potřebám České republiky a k deklarovaným prioritám Evropské unie je důležité napomáhat environmentální vzdělanosti pracovníků i managementu při ochraně životního prostředí a současně podporovat konkurenceschopnost našich podniků na zahraničních trzích. Prostředkem může být orientace na národní i mezinárodní programy šetrné výroby a certifikace výroby, výrobků a služeb.

Cílem je dosažení vyššího právního i odborného povědomí zástupců podniků o otázkách ochrany přírody a životního prostředí (ve smyslu preventivním) a zvýšení komunikace se státními organizacemi i veřejností (ve smyslu veřejné kontroly a informační otevřenosti). Je třeba koncentrovat se na spolupráci se subjekty zaměřenými na podnikovou sféru (oborové organizace, organizace výrobců, dovozců, prvovýrobců) bez ohledu na produkty a velikost podniku.

8.2. Cílové skupiny

vrcholový management podniků,
střední management podniků,
zaměstnanci podniků.

odborové svazy a profesní organizace.

8.3. Aktivity

Podporovat informační služby pro podniky v problematice přidružení ČR k EU, o zavádění nových environmentálních přístupů a jejich připravované implementaci v ČR a o příležitostech, které tyto postupy nabízejí, o efektivitě podnikání aj.

Zapojit environmentální vzdělávání a osvětu do programů, na kterých vláda již vyjádřila svůj zájem (nebo kde se tak dá očekávat vzhledem ke strategii Státní politiky životního prostředí a Aproximační strategii ČR).

Podchytit a podporovat, případně zvýhodnit některou z možností (propagačně, daňově, úvěrově, atd.) podniky naplňující a překračující mezinárodní standardy kvality a zároveň produkují některé výrobky nebo technologie vyhovující státní politice životního prostředí.

Navázat funkční spolupráci s odborovými organizacemi zaměstnanců a v těchto organizacích podporovat informace o životním prostředí a rozvoj environmentálního vzdělávání a osvěty. Šířit informace o výrobě a šetrné výrobě a spotřebě k životnímu prostředí a podporovat všechny aktivity směřující ke zlepšení pracovního prostředí, provozů šetrných k životnímu prostředí a šetrných přírodních zdrojů, spoluzodpovědnosti pracovníků za šetrnost a preventivní dodržování technologických norem a postupů.

Prostřednictvím odborných a profesních svazů podporovat šíření etických norem a pravidel o podnikání v souladu s požadavky na ochranu životního prostředí a předběžnou prevenci.

Vytvářet a propagovat registr environmentálně šetrných výrobců, výrobků a provozů a zvýhodňovat subjekty z registru při vývozu i při podnikatelské činnosti způsobem zvyšujícím jejich komparativní výhody na trhu.

8.3.1. Okruhy aktivit

Národní program zavedení systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (Program EMAS).

Národní program čistší produkce.

Integrovaná prevence a omezování znečištění (IPPC), nejlepší dostupné techniky (BAT) a registr informací o znečišťování (IRZ/EPER).

Registr environmentálně šetrných výrobků, provozů a technologií.

Úspory energií a podpora alternativních zdrojů energií.

Prodloužená odpovědnost výrobce za výrobek, environmentální bezpečnost výrobku.

Program ekologicky šetrný výrobek.

Ekologické zemědělství.

Podpora ekologických a přírodě šetrných technologií v lesním hospodářství, zajištění mimoprodukčních funkcí lesa – program péče o krajinu.

Kodex správné hospodářské praxe v zemědělství.

Podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Agro-environmentální programy.

Hodnocení a řízení rizik - EIA, program sanací.

Vazby na další pilíře udržitelného rozvoje.

Spolupráce s odborovými svazy a profesními organizacemi.

Ekoeffektivní ekonomická strategie (tzv. dvojí výhra).

Vyjednané a vyvážené dohody o nadstandardních přístupech ve specifikovaných v oblastech vztahu podnikání a životního prostředí.

8.3.2. Doporučené aktivity a metody

Povzbuzovat podniky k širšímu zapojování veřejnosti do rozhodování o plánovaných aktivitách.

Podporovat aktivity podniků a jejich sdružení směřující k jejich větší informační otevřenosti.

Odborně podporovat informační kampaně ve sdělovacích prostředcích (masmédiích) pro podnikovou sféru a odborové organizace a o jednání podnikové sféry,

- vyzdvihování pozitivních příkladů a varování negativními případy,
- povzbuzování k podávání co nejotevřenějších podnikových zpráv o vlivu na životní prostředí,

- návaznosti na regionální rozvojové strategie a plány
- vyjednávání dohody o nadstandardních přístupech ve specifikovaných oblastech.
- informování samospráv o environmentálních aktivitách podniků, metodách jejich sledování o možnostech jejich vyhodnocování a podporovat spolupráci obec - podnik.
- dobrovolné dohody a dohody "o dobrém sousedství"
- orientace environmentálního vzdělávání a osvěty na odborové zaměstnanecké a profesní organizace
- odborná podpora specializovaných časopisů, programů v rozhlasu a TV, na Internetu, šíření informací o registru šetrných firem a výrobků.
- spolupráce na podpoře motivujících a konsensus vytvářejících aktivit v podnikové sféře (kulaté stoly, společné pracovní skupiny)
- ekonomické stimuly, podpory zemědělců, investiční pobídky, úvěrová a vývozní zvýhodnění apod.
- podpora nabídky cílených vzdělávacích a informačních programů o technických a manažerských možnostech ochrany životního prostředí
- podpora nabídky cílených rekvalifikačních programů v technické a manažerské ochraně životního prostředí a programů na preventivní vzdělávání odborů.

9. INFORMACE, OSVĚTA A PORADENSTVÍ PRO VEŘEJNOST

9.1. Cíle

Vytvořit nabídku aktivit podporujících a ovlivňujících zájem a povědomí veřejnosti o životním prostředí a jeho problémech. Každému občanu podávat odpovědně a výhradně pravdivá prověřená sdělení, zpřístupnit objektivní a všestranné informace o životním prostředí, ekologických problémech a jejich řešení, výrobcích a jejich vztahu k životnímu prostředí tak, aby se mohl uvědoměle a kvalifikovaně rozhodovat ve prospěch trvale udržitelných modelů. Zabezpečit úplné povědomí veřejnosti o právu životního prostředí a podporovat široké a kvalifikované vstupování občanů i organizací do rozhodovacích procesů. Vytvořit specifickou nabídku pro konkrétní zájmové, profesní, věkové a sociální skupiny a motivovat je k environmentálně šetrnému chování.

Základním předpokladem pro tuto činnost je vysoká profesionalita a vysoká odpovědnost k veřejnosti. Každá nepřesná informace musí být ihned veřejně opravena.

Využívat možnosti mediálního působení na různé skupiny obyvatel a podporovat vybrané informační zdroje a kampaně.

9.2. Oblasti

9.2.1. Informace o životním prostředí a aktivity podporující zájem a povědomí o životním prostředí

Cíle

Poskytovat srozumitelnou formou relevantní informace o životním prostředí a souvisejících problémech. Zvyšovat, rozvíjet a směřovat zájem veřejnosti o problematiku životního prostředí.

Cílové skupiny

široká veřejnost,

konkrétní zájmové, profesní, věkové, sociální, místní a další skupiny.

Dílčí úkoly

Efektivně realizovat i využívat

Periodické tiskoviny

- časopisy určené veřejnosti bez regionální vazby, regionální (místní) periodika určená veřejnosti,
- ročenky životního prostředí, odborné časopisy pro specifické cílové skupiny,

- interní tiskoviny NNO,
 - přehledy akcí. Veřejně dostupné přehledy environmentálně zaměřených akcí (kampaní, seminářů, kursů, výstav, atd.) určených veřejnosti aj.
- Neperiodické publikace
- knihy, brožury, informační příručky a letáky,
 - adresáře, katalogy, výroční zprávy. Přehledy užitečných kontaktů, adresáře NNO, státní správy, odborných institucí, poraden, knihoven, dokumentačních středisek, vzdělávacích institucí, katalogy literatury a videopořadů. Tištěné metainformační systémy (přehledy informačních zdrojů),
 - elektronické publikace (CD, diskety) a hypertextové, fulltextové a multimediální informace a další možnosti (interaktivní hry s environmentální tematikou).
- Audiovizuální tvorbu
- tvorba filmů, videopořadů, multimedálních show a diafonů o životním prostředí.
- Informační servis pro novináře
- vydávání tiskových zpráv, průběžná prezentace životního prostředí práce s médii,
 - pořádání tiskových konferencí aj.
- Environmentální osvěta na Internetu
- provoz internetových stránek o životním prostředí, nabídce služeb, programů a kampaní pro veřejnost, eventuálně s nabídkou publikací, periodik, videokazet atp.,
 - časopisy, databáze, metainformační a informační systémy o životním prostředí na Internetu,
 - speciálně zaměřené internetové konference,
 - ekoporadenství na Internetu aj.
- Akce pro veřejnost - pobyty v přírodě
- pořádání exkurzí a výletů se zaměřením na chráněnou přírodu, průvodcovská činnost. Zájezdy, exkurze a výlety do chráněných oblastí s výkladem průvodce. Budování a správa naučných stezek v chráněné přírodě. Informační materiály pro návštěvníky cenných přírodních území,
 - příprava (podpora) programů pro přírodu šetrné turistiky (cyklostezky, alternativní turistika, ekoagroturistika),
 - specializované akce pro rodiče s dětmi, praktické příklady v ochraně životního prostředí pro veřejnost a jejich prezentace.
- Ostatní akce pro veřejnost
- besedy, semináře a tréninky,
 - veletrhy , výstavy, pořádání stálých a dočasných expozic s tematikou životního prostředí pro veřejnost,
 - soutěže (fotografické, výtvarné, literární a jiné soutěže), vypisování soutěží v oblasti životního prostředí,
 - pravidelné festivaly a programová pásma, různé typy slavností a happeningů (např. při oslavách dnů, významných pro ochranu životního prostředí),
 - veřejné kampaně,
 - udílení ocenění za ochranu životního prostředí aj.
- Osvěta pro okruh produkce a spotřeby
- osvěta pro spotřebitele, environmentální aspekty výroby a spotřeby (suroviny, energie, odpady),
 - propagace ekologicky šetrných výrobků,
 - propagace produktů ekologického zemědělství,
 - veřejné registry informací o znečišťování (IRZ/EPER),
 - místní informace o průmyslové výrobě, dopravě, dopravních spojeních a integrovaných systémech a o havarijních zajištěních apod.

9.2.2. Environmentální poradenství

Cíle

Poskytovat odborné a kvalifikované rady a doporučení veřejnosti. Popularizovat výsledky vědy a výzkumu ve prospěch životního prostředí v praxi, přibližovat šetrné životní standardy požadavkům veřejnosti a ovlivňovat veřejnost ve směru (trvale) udržitelného rozvoje společnosti. Podílet se na prezentaci dat odborného charakteru a podporovat exaktní relevantní informace.

Cílové skupiny

- široká veřejnost,
- zájemci o informace a rady,
- konkrétní zájmové, profesní, věkové, sociální, místní a další skupiny.

Dílčí úkoly

Poskytovat informace v pravidelných otevíracích hodinách, formou poradenství po telefonu, poskytováním písemných podkladů, brožur, letáčků, literatury, videokazet, nabídky přednášek a dalšího vzdělávání, odkazů na specializované instituce a odborníky, ukázky modelových projektů, umožnění přístupu na Internet atd.

- realizovat pilotní projekty a demonstrační instalace ekologicky šetrných inovací a jejich vyhodnocení a přenos,
- napomáhat osvětě spotřebitelů o výrobcích a službách a jejich dopadech na životní prostředí,
- připravovat programy a projekty napomáhající uvádění přijatých koncepcí, zákonů i politik do praxe, a to jak komunálních, tak státních,
- podílet se na vytváření strategických rozvojových dokumentů, zabezpečení účasti veřejnosti,
- organizovat kulaté stoly, poradní sbory, pracovní skupiny k řešení environmentálních problémů a (trvale) udržitelného rozvoje daného území,
- podporovat zprostředkování komunikace mezi odborníky v oblasti životního prostředí a veřejností,
- provozovat informační center (linek), specializovaných knihoven a videoték,
- usnadňovat přenos úspěšných konceptů zvyšování environmentálního povědomí ze zahraničí a jejich adaptace pro podmínky ČR,
- propagovat a podporovat aplikaci výsledků vědy a výzkumu v praxi pro životní prostředí,
- poskytovat kvalifikované rady nebo přístup k informačním zdrojům.

9.2.3. Zapojení veřejnosti do rozhodování o životním prostředí

Cíle

Dosáhnout širokého zapojení laické i odborné veřejnosti a různých zájmových skupin do rozhodování v ochraně přírody a životního prostředí, což znamená:

- dosáhnout potřebného zvýšení právního vědomí veřejnosti a profesní odbornosti pracovníků NNO zaměřených na životní prostředí pro zapojování do právních řízení, v nichž jsou dotčeny zájmy ochrany přírody a životního prostředí,
- dosáhnout zajištění aplikace nadstandardních projednávacích procesů (veřejná slyšení, kulaté stoly aj.) na lokální (místní Agendy 21) i národní úrovni (strategická EIA, koncepce a plány).

Cílové skupiny

laická i odborná veřejnost.

Dílčí úkoly

- podporovat účast veřejnosti i NNO zaměřených na životní prostředí v správních řízeních, dotýkajících se zájmů ochrany přírody a životního prostředí,
- podporovat účast veřejnosti a NNO zaměřených na životní prostředí při tvorbě a implementaci příslušných právních norem, poskytovat bezplatnou právní, odbornou a organizační pomoc angažované veřejnosti a NNO zaměřeným na životní prostředí při účasti v právních řízeních a řešení odborných problémů, podporovat mezisektorovou a meziodvětvovou spolupráci,
- organizovat semináře a tréninkové akce pro NNO a veřejnou správu zaměřené na životní prostředí, pro

veřejnost o problematice účasti na rozhodování a občanských právech a svobodách.

10. SHRNU TÍ - ZÁVĚRY

Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice přispěje především k:

- posunu života společnosti směrem k modelu (trvale) udržitelného rozvoje,
- rozvoji a plnění lidských práv podle Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o právech dítěte,
- zvýšení environmentálního vědomí veřejnosti nepřímo prostřednictvím reorientace spotřebitelských návyků a dalších změn v životním stylu,
- vzdělanostnímu rozvoji populace prostřednictvím odborně podloženého působení EVVO na veřejnost,
- pozitivnímu vlivu na proces modernizace našeho školství,
- uplatnění regionálních a lokálních zvláštností ve vzdělávacím obsahu i ve vyučovacích metodách a formách ve školách všech druhů a typů,
- trvalému vlivu na odstraňování podmínek pro vznik a nežádoucí rozvoj jak environmentální kriminality, tak ekologického fundamentalismu,
- rozšíření a zkvalitnění připravenosti odborníků pro péči o životní prostředí, zejména pro sféru státní a veřejné správy v souladu s požadavky Evropské unie,
- zvýšení kvalifikovanosti veřejné správy při rozhodování a ve správních řízeních,
- koordinační a kompetenční odpovědnosti MŽP a MŠMT a ke zlepšení informačních toků mezi všemi ministerstvy v otázkách ochrany životního prostředí,
- vytvoření podmínek pro ekonomicky efektivní rozvoj podnikové sféry šetřící přírodními zdroji i energiemi,
- nepřímému ovlivnění zainteresovanosti podniků na nových technologiích příznivých životnímu prostředí,
- rozvoji ekologického zemědělství,
- rozvoji turismu šetrného k přírodnímu prostředí,
- zhodnocení nezbytné finanční podpory rozvoje EVVO,
- snížení nezbytně nutných nákladů na odstranění újmy na životním prostředí způsobené nedbalostí veřejnosti,
- a další.

**Tabulka: Přehled vzájemné spolupráce a metodických odpovědností
ve vztahu k cílovým skupinám**

Cílová skupina	Resortní kompetence	Resortní spolupráce*)	Dobrovolná spolupráce*)
Děti a mládež Rodiče /rodina	MŠMT, MZe, MZ, MPSV, MO	Příslušná ministerstva, především MŽP	Všechny druhy a typy škol, osvětové a kulturně vzdělávací instituce, podniková sféra, NNO
Žáci a studenti	MŠMT, MZe, MZ, MO	Příslušná ministerstva, především MŽP	Všechny druhy a typy škol, osvětové a kulturně vzdělávací instituce, podniková sféra, NNO
Pedagogové a pedagogičtí pracovníci, Vedoucí dětských a mládežnických organizací	MŠMT, MZe, MZ, MO	Příslušná ministerstva, především MŽP a MV	Všechny druhy a typy škol, osvětové a kulturně vzdělávací instituce, podniková sféra, NNO
Zaměstnanci veřej- né správy	MV	Příslušná ministerstva	Všechny druhy a typy škol, osvětové a kulturně vzdělávací instituce, podniková sféra, NNO
Podniková sféra a její zaměstnanci	MPO, MDS, MZe, MMR, MZ, MO	Příslušná ministerstva, především MŽP	Všechny druhy a typy škol, osvětové a kulturně vzdělá- vací instituce, odbory, NNO
Vysoké školy a vě- decká pracoviště – vědeckí a výzkumní pracovníci	MŠMT, MZe, MO, MZ	Příslušná ministerstva, především MŽP	Podniková sféra
NNO	Příslušná ministerstva	Příslušná ministerstva	Veřejnost, odborné instituce, podniková sféra, veřejná správa
Struktura armády ČR a vojska CO	MO	Příslušná ministerstva	VŠ, VOŠ, SOŠ, SOU, NNO, osvětové a kulturně vzdělávací instituce, podniková sféra
Volení zástupci Parlamentu ČR Kancelář presidenta republiky a jejich zaměstnanci	-	Příslušná ministerstva	Veřejnost, NNO
Média	-	Příslušná Ministerstva	Veřejnost, NNO
Veřejnost	-	Příslušná ministerstva, především MŽP a MŠMT	NNO, média

*) včetně jimi řízených organizací

11. POUŽITÉ ZKRATKY

CEV - Centrum (centra) ekologické výchovy
ČEÚ - Český ekologický ústav
ČR - Česká republika
ČSÚ - Český statistický úřad
DDM - Dům dětí a mládeže
DVPP - další vzdělávání pedagogických pracovníků
EHS - Evropská hospodářská komise OSN
EIA - Hodnocení vlivů na životní prostředí
EMS - Systém environmentálního managementu
EMAS - Program eko-managementu a auditu
EOVV - Environmentální osvěta, vzdělávání a výchova (terminologie v legislativě, usneseních vlády a koncepčních dokumentech MŽP)
EPER - European Pollution Emission Register, Evropský registr emisí znečištění
EU - Evropská unie
EVVO - Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
IRZ - Integrované registry znečištění
ISO - Mezinárodní organizace
ISO 14000 - soubor dílčích norem popisujících systémy environmentálního managementu (EMS) a jejich podpůrné nástroje
IS VS - Informační systémy veřejné správy
KÚ - Krajské úřady
LCA - Hodnocení životního cyklu (výrobku, technologie a zařízení)
MA 21 - Místní agenda (agendy) 21
MF - Ministerstvo financí
MK - Ministerstvo kultury
MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj
MO - Ministerstvo obrany
MPO - Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPS - meziresortní pracovní skupina
MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS - Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV - Ministerstvo vnitra
MZ - Ministerstvo zdravotnictví
MZe - Ministerstvo zemědělství
MZV - Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP - Ministerstvo životního prostředí
NPZ - Národní plán zdraví
NNO - Nestátní neziskové organizace
NSZM - Národní síť zdravých měst
ObÚ - Obecní úřad(y)
OkÚ - Okresní úřad(y)
OSN - Organizace spojených národů
SEV - Středisko (střediska) ekologické výchovy
SFŽP (ČR) - Státní fond životního prostředí (České republiky)
SOŠ - Střední odborné školy
SOU - Střední odborná učiliště
SŠ - střední školy
SSEV - Sdružení středisek ekologické výchovy
SVČ - Středisko (střediska) volného času

UNESCO - Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu
ÚSIS - Ústav pro státní informační systém
VOŠ - vyšší odborné školy
VS - veřejná správa
VŠ - vysoké školy
WWW - World Wide Web ('web' – světová /počítačová síť)
wap stránky - technologie pro přístup na Internet z GSM mobilních telefonů

12. SEZNAM PŘÍLOH (na internetových stránkách Jihočeského kraje nejsou uvedeny)

1. Přehled souvisejících zákonů a usnesení vlády
2. Přehled zabezpečení EVVO v zemích EU a některých dalších zemích světa
3. Přehled aktivit NNO